

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
ІНДУСТРІАЛЬНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ТА ОХОРОНА ПРАЦІ**

Код навчальної дисципліни ОЗП-7

Освітньо-професійна програма Інженерія програмного забезпечення

Спеціальність 121 Інженерія програмного забезпечення

Галузь знань 12 Інформаційні технології

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр

Мова навчання українська

Розробник: Колотило Яна Василівна, спеціаліст вищої категорії, практичний
психолог

E-mail: kolotylo.yana@chic.cv.ua

Сторінка курсу на сайті «Дистанційне навчання ЧІФК»

<https://dn.chic.cv.ua/course/view.php?id=750>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю п'ятниця з 14 00 до 15 00. адреса м. Чернівці, вул. Садова, 8, корпус №1.

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю п'ятниця з 14 00 до 15 00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Навчальна дисципліна «Соціально-екологічна безпека життєдіяльності та охорона праці» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Інженерія програмного забезпечення» оскільки людина, її життя, здоров'я та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а одними із основних принципів державної політики є пріоритет і захист життя, здоров'я працівників, повна відповідальність роботодавця за створення безпечних та нешкідливих умов праці. Питання щодо забезпечення професійної безпеки, охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки, захисту від надзвичайних ситуацій є невід'ємною складовою діяльності суб'єктів господарювання та входять до посадових обов'язків керівників і спеціалістів.

Вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека життєдіяльності та охорона праці» спрямоване на здобуття необхідних знань стосовно організації, управління та забезпечення безпеки професійної діяльності, пожежної і техногенної безпеки, захисту від надзвичайних ситуацій, навчання ідентифікувати джерела небезпеки і шкідливі й небезпечні чинники, оцінювати ризики їх впливу, розробляти та впроваджувати заходи щодо забезпечення та підвищення рівня професійної безпеки, охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки, захисту працівників, населення, територій, майна, навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій.

Метою вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека життєдіяльності та охорона праці» є формування необхідних компетентностей щодо питань організації, управління та забезпечення професійної безпеки і охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки, захисту від надзвичайних ситуацій у межах своєї компетенції на посаді, набуття студентами загальних вмінь щодо здійснення безпечної професійної діяльності та формування соціально відповідальної поведінки з дотриманням норм здорового способу життя, гарантування безпеки цивільного населення у разі можливої надзвичайної ситуації, збройної агресії та адекватної поведінки в складних умовах бойових дій, формування здоров'язбережувальної компетентності, направленої на забезпечення базової підтримки життя людини, яка знаходиться в невідкладному стані. Таким чином, вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека життєдіяльності та охорона праці» є актуальним для підготовки кваліфікованих кадрів, особливо в сучасних умовах системи фахової передвищої освіти на тлі процесів євроінтеграції України. Предметом вивчення курсу є форми і методи ефективного управління безпечною діяльністю в соціальній та екологічній сферах, згідно з чинними законодавчими й іншими нормативно-правовими актами.

Згідно з освітньо-професійною програмою, в результаті вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека життєдіяльності та охорона праці» студент повинен набути таких **компетентностей**:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у

розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК07. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
СК02. Здатність вдосконалювати знання і навички в галузі інформаційних технологій та усвідомлення важливості навчання протягом усього життя.

Програмні результати навчання

РН01. Застосовувати основні принципи професійної етики у галузі програмної інженерії, усвідомлювати їх соціальну значимість та культурні аспекти в професійній діяльності.
РН13. Спілкуватися українською та іноземною мовою усно і письмово з питань інженерії програмного забезпечення.
РН14. Розуміти предметну область, застосовувати знання у професійній діяльності.
РН15. Аналізувати та узагальнювати необхідну інформацію з різних джерел та ресурсів для розв'язання професійних задач з урахуванням сучасних досягнень інформаційних технологій..

2. Завдання дисципліни

Завданням вивчення дисципліни є забезпечення майбутніх фахівців знаннями ефективного управління системою заходів та засобів, що забезпечують безпеку життя та діяльності людини в соціальній та екологічній системах. Саме розуміння моделі загальної безпеки суспільства та держави дасть змогу усвідомити студенту весь комплекс потреб людини, який забезпечить стабілізацію психічного стану за рахунок відчуття особистої захищеності індивіда і суспільства від реальних та потенційних загроз і ризиків.

3. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Пререквізити. «Громадянська освіта», «Біологія і екологія», «Фізична культура».
Постреквізити. «Суспільно-політичні студії», «Основи філософських знань (філософія та релігієзнавство)», « Організація комп'ютерних мереж».

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

форма навчання	рік підготовки	семестр	кількість			кількість годин						вид підсумкового контролю (курсова робота)
			кредитів	годин	змістових розділів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	3	5	3	90	16	25	-	20	-	45	-	залік
заочна												

4.2. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Змістовний розділ	Зміст розділу по темам	Завдання/ Форми контролю
I.	Розділ 1. Категорійно-понятійний апарат з соціально-екологічної безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	1.1. Соціальна та екологічна безпека, яке складові національної безпеки.	Опрацювання літератури
		1.2. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	Самостійне опрацювання питань, тези
		1.3. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек.	Опрацювання літератури
	Розділ 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2.1. Небезпечні метеорологічні та геологічні явища.	Опрацювання літератури
		2.2. Гідрологічні процеси і явища.	Самостійне опрацювання питань, тези
		2.3. Фактори природних пожеж.	Самостійне опрацювання питань, тези
		2.4. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.	Есе, тестовий контроль
	Розділ 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки	3.1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.	Опрацювання літератури
		3.2. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки.	Самостійне опрацювання питань, тези
		3.3. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння.	Опрацювання літератури
		3.4. Вибух. Фактори техногенних вибухів.	Самостійне опрацювання

			питань, тези
		3.5.Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину.	Індивідуальні завдання
		3.6.Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини.	Есе, тестовий контроль
Розділ 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС		4.1.Глобальні проблеми людства.	Опрацювання літератури
		4.2.Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини.	Доповіді, індивідуальні завдання
		4.3.Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.	Доповіді, індивідуальні завдання
Розділ 5. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС		5.1. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину.	Опрацювання літератури
		5.2. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності.	Самостійне опрацювання питань, тези
		5.3. Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику.	Самостійне опрацювання питань, тези
Розділ 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.		6.1. Менеджмент безпеки. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС.	Опрацювання літератури
		6.2.Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні.	Самостійне опрацювання питань, тези
Розділ 7. Управління силами та засобами ОГ під час НС		7.1.Порядок надання населенню інформації про наявність загрози.	Опрацювання літератури
		7.2. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів.	Есе, тестовий контроль
II	Розділ 8. Правові та організаційні питання охорони праці.	1.1.Поняття, мета і завдання охорони праці, зміст законодавства з охорони праці.	Опрацювання літератури
		1.2.Види відповідальності за порушення законодавства, норм і правил з охорони праці.	Самостійне опрацювання питань, тези
	Розділ 9. Держнагляд і громадський контроль за станом охорони праці	2.1. Органи державного нагляду за охороною праці, повноваження Державного комітету України.	Опрацювання літератури
		2.2.Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду.	Самостійне опрацювання питань, тези
		2.3.Громадський контроль за додержанням законодавства про ОП.	Опрацювання літератури

Розділ 10. Система управління охороною праці.	3.1.Суть, зміст і структура системи управління охороною праці.	Опрацювання літератури
	3.2.Організація роботи з ОП на підприємствах. Права та обов'язки адміністративно-технічних працівників.	Самостійне опрацювання питань, тези
	3.3.Галузеві системи управління охороною праці.	Есе, тестовий контроль
Розділ 11. Травматизм та професійні захворювання в галузі туризму, профілактика виробничого травматизму та профзахворюваності.	4.1.Загальні положення та визначення, мета та завдання розслідування нещасних випадків.	Опрацювання літератури
	4.2.Методи вивчення причин виробничого травматизму та розробка заходів з його профілактики.	Самостійне опрацювання питань, тези
	4.3.Звітність про нещасні випадки та аналіз причин їх виникнення.	Доповіді, індивідуальні завдання
Розділ 12. Електробезпека.	5.1.Дія електричного струму на організм людини і фактори що впливають на його наслідки.	Опрацювання літератури
	5.2.Методи і засоби захисту від ураження електричним струмом.	Самостійне опрацювання питань, тези
Розділ 13. Основні положення протипожежного захисту	6.1.Загальні відомості про процеси горіння, вибухово-пожежну небезпеку речовин і матеріалів	Самостійне опрацювання питань, тези
	6.2.Організація протипожежного захисту та забезпечення евакуації людей з будівель і приміщень.	Самостійне опрацювання питань, тези
Розділ 14. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві	7.1.Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку, права і обов'язки застрахованого і страхувальника.	Опрацювання літератури
	7.2.Види та форми страхування	Самостійне опрацювання питань, тези
Розділ 15. Загальні санітарно – гігієнічні вимоги до підприємств, виробничих приміщень та організація праці на робочому місці.	8.1. Вимоги до розміщення та планування території підприємства.	Опрацювання літератури
	8.2.Паспортизація санітарно-технічного стану умов праці.	Есе, тестовий контроль
Розділ 16. Надання медичної допомоги потерпілим	9.1.Загальні принципи надання першої медичної допомоги.	Опрацювання літератури
	9.2.Отруєння чадним газом, сонячний удар, пораненнях і кровотечах, при ударах, переломах, при опіках та обмороженні, укуси отруйних змій.	Доповіді, індивідуальні завдання
	9.3.Організація надання першої медичної допомоги при утопленнях, порушення дихання і серцевої діяльності, травмах голови.	Доповіді, індивідуальні завдання

5. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, проміжного, підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, так і студентами – для планування самостійної роботи. *Особливим видом поточного контролю є підсумковий контроль за змістовими розділами.*

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо);
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- написання рефератів;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог).

Результати *поточного контролю* (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному (атестація) контролі.

Проміжний контроль проводиться відповідно до графіка навчального процесу (розпорядження завідувача відділенням). Оцінка контролю виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу даного контролю. Контрольні заходи проміжного контролю проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи проміжного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми контролю: письмові завдання, усні колоквиуми та ін. Вид контрольного заходу та методика урахування складових проміжного контролю при визначенні оцінки за проміжний контроль розробляється викладачем.

До контрольного заходу відповідного проміжного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному проміжному заході йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і проміжної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

Для контролю засвоєння дисципліни навчальним планом передбачений залік.

6. Критерії оцінювання знань

Оцінювання якості знань студентів в умовах організації навчального процесу здійснюється за національною шкалою оцінювання.

Для підготовки до семінарських занять студент повинен мати конспект (у вигляді письмових нотаток або текстових цифрових/друкованих матеріалів), де містяться основні положення, окремі дефініції та дати по темі, яка виноситься на розгляд.

Оцінювання рівня та якості знань студентів здійснюється із врахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. Оцінюватися може виконання студентами відповідних навчальних завдань, під час роботи над якими вони демонструють власне логічно побудоване аналітичне мислення; розгорнуті і стислі, але конкретні усні відповіді, відповіді у тестах, участь у дискусіях тощо.

Критерії оцінювання знань студентів

Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
	залік
Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	відмінно
Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре
Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.	
Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно
Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	

Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно
Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	

7. Рекомендована література

Базова (Б)

1. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навч. посіб. К.: Дакор, 2019. 508 с.
2. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці. Навч.посіб. К.: ЦУЛ, 2020. 280с.
3. Дикань С.А., Іваницька І.О. Безпека людини. Університетський курс [Текст] Human Secursty: підручник. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2019. 279с.
4. Желібо Є.П., Сагайдак І.С. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Унт державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2020. 256 с.
5. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності: навч.посібн. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 448с.
6. Запорожець О.І. Основи охорони праці: підручник. Київ: вид. ЦУЛ, 2019. 264с.
7. Лісовський П. М. Безпекознавство. Особистість, держава, суспільство. (Системний аналіз) : навч. посібник / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. – Київ : Кондор, 2020. – 368 с
8. Мелех Л.В., Мелех Б. В. Юридична природа конституційного права працівника на здорові, належні та безпечні умови праці. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. №1. С.71-74.
9. Основи охорони праці : навч. посібник / Я. І. Бедрій, Ю. Л. Дещинський, О. С. Мурін, Р. М. Івах, за ред. Я. І. Бедрія. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Львів : Магнолія, 2022. – 292 с.
10. Піскунова Л. Е. Безпека життєдіяльності : підручник / Л. Е. Піскунова, В. А. Прилипка, Т. О. Зубок. – Стереотип. видання. – Херсон : Олді-плюс, 2019. – 456 с.
11. Туркот Т.І., Філончук З.В. Соціальна та екологічна безпека життєдіяльності: навч.-метод. посіб. / Херсон : КВНЗ "Херсон. акад. неперервної освіти", 2019. – 171 с.

Допоміжна (Д)

1. Березуцький В. В. Ризик орієнтований підхід в охороні праці: монографія. LAP Lambert Academic Publishing, 2019. 108 с.
2. Костенко О.М., Опара Н.М., Дрожжана О.У. Методологія аналізу передтравматичних, травматичних ситуацій та виробничого травматизму в агроінженерії. Вісник ПДАА. №3. Полтава: РВВ ПДАА 2020. С.287-294.

3. Костенко О.М., Лапенко Т.Г., Опара Н.М., Дудник В.В., Шпилька М.М., Дрожчана О.У. Методика статистичного аналізу, короткострокового прогнозування травматизму та шляхів його профілактики в агроінженерії. Вісник ПДАА.№1. Полтава: РВВ ПДАА 2021. С.273-279.

4. Жидецький В.Ц., Лях І.М., Дудник В.В. Вплив виробничого освітлення на орган зору оператора комп'ютерного набору. Квалілогія книги. Львів, 2020. №2 (38).

5. Лях І.М., Дудник В.В. Дослідження виробничого травматизму на підприємствах України: причини і фактори виникнення. Актуальні проблеми економіки. Київ, 2020. №12 (234). С. 67-72.

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
3. Офіційний сайт Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Фонду соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua/>.
5. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://rada.gov.ua/>
6. Правова інформаційно-пошукова система «Нормативні акти України». URL: <https://allref.com.ua/>.
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>.

9. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Чернівецькому індустріальному фаховому коледжі.

(<https://chic.cv.ua/wp-content/uploads/2023/01/akademichna-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається із дозволу директора коледжу за наявності поважних причин.

(<https://chic.cv.ua/wp-content/uploads/2023/01/osvprots.pdf>)

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

(<https://chic.cv.ua/wp-content/uploads/2023/01/osvprots.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Чернівецького індустріального фахового коледжу допускається можливість вільного відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою

відповідної навчальної дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти.
(https://chic.cv.ua/wp-content/uploads/2023/03/ilovepdf_merged.pdf)